

Sammendrag av faktamomenter

- Forsvarssjefens egen anbefaling om å utrede utdanningsvirksomhet i Forsvaret innen 2020 bør ferdigstilles før Forsvaret endrer på, nettopp, utdanningsvirksomheten. Først da vil man kunne velge en løsning som er fremtidsrettet.
- Det er FD, ved Sondov-utvalget, som har foreslått en flytting av Kjevik til Værnes.
 - I mandatet til Sondov skulle følgende alternativer utredes: (1) Videreføre Kjevik, (2) flytte Kjevik og (3) kombinasjon av 1 og 2.
 - Som en følge av basestrukturutredningen og GILs innspilte "Må-krav", ble kun en flytting av Kjevik utredet.
 - Basestrukturutredningen, som er en utredning utført av Forsvarsbygg, ekskluderer en videreføring av Kjevik. Basestrukturutredningen er ikke en operativ utredning. Den er mangelfull og utelater samferdselstruktur mellom Oslo og Stavanger.
 - GILs "Må-krav", om at all luftforsvarsaktivitet skal konsentreres til operative baser, er et økonomisk tiltak. Det er ikke et operativt krav.
 - GILs "Må-krav" har for Kjevik en teoretisk innsparing på 3,3 millioner årlig (beregninger utført av Luftforsvarsstaben), men koster rundt **2000 millioner å gjennomføre.**
 - Flere kostnadsdrivere er ikke lagt inn i GILs beregningene.
 - Utover EBA er ikke Kjevik sine innspill vurdert. (blant annet er viktige vurderinger omkring kompetanse utelatt)
 - Utredningen i FMR, omkring en flytting av Luftforsvarets skolesenter Kjevik, er svært mangelfull.
- Innspill fra Luftforsvarsstabens til FMR avsluttes med følgende setning (som Kjevikfakta mener at viser "overfladiske vurderinger og manglende kvalitetssikring"):
«Vurderingene er gjort på kort tid og med betydelig usikkerhet»
- I Luftforsvarsstabens underlag tallfester man 800 millioner som tilstrekkelig for å reetablere Luftforsvarets skolesenter Kjevik på Værnes. Dette gir bare 40% av nødvendig bygningsmasse.
- Nybygg verdien på Kjevik, hvis den flyttes en-til-en til Værnes, vil være rundt 2 milliarder kroner.
- Selv om Sondov-utredningen foreslår Kjevik flyttet, så begynner de konklusjonen med følgende:
«Dersom det vektlegges lave investeringskostnader, en spisset base mot utdanning og lav risiko for kompetansetap, er Kjevik det klart beste alternativet».
- Luftforsvaret vil ende opp med å ta en høy risiko for tap av kritisk kompetanse ved en flytting. Tap av kritisk kompetanse kan hindre Luftforsvaret i å lykkes med implementeringen av nye plattformer.
- Kompetansen på Kjevik er ikke er utdatert ifm overgang til F-35, snarere er vi ledende i NATO på moderne opplæringskonsepter.
- Bygningsmassen på Kjevik er tilpasset Luftforsvarets utdanningsbehov. Videre er bygningsmassen à jour med hensyn til vedlikehold.
- Arealet som Kjevik eier er på 695 mål. Det er meget gode muligheter til videre utvikling av ny aktivitet. Naboforhold med Avinor er avklart.
- Kjevik er Luftforsvarets største skole og har stort potensial til å utvikles videre.

Drøfting av faktamomenter.

Dokumentet kan leses i sammenheng med Kjevikfaktas første dokument: kjevikfakta.pdf.

Luftforsvarets skolesenter Kjevik (LSK) er Luftforsvarets største skole. Skolen har en godt tilrettelagt infrastruktur (EBA og IKT) som gjør skolen godt rustet for å møte fremtidens krav. LSK leverer teknisk kompetanse og lederutdanning innen alle fagområder i Luftforsvaret. LSK har gjennom årene blitt utviklet til et samlet teknisk kompetansesenter for Luftforsvaret. Dette gir gode synergier som har ført til lave driftskostnader og gode leveranser.

FMR anbefaler en flytting av skolesenteret til Værnes. Flyttingen er tenkt gjennomført rundt 2021 ifm utfasing av F-16. Det antydes fra FSJ at kompetansen på Kjevik blir utdatert i forbindelse med overgangen fra F-16 til F-35. Dette medfører ikke riktighet. I 2016 starter Luftforsvaret omskolering av Kjeviks instruktører, i USA, til F-35 instruktører. Utdanningen av fremtidens teknikere til F-35 starter på Ørland i 2018 under ledelse av LSK. Det er også viktig å fremheve at leveransen til F-16 utgjør under 20% av leveransene fra LSK. Det er vanskelig å se innføringen av et nytt kampfly som en driver for å flytte Kjevik.

FMIN sitt oppdragsskriv til FSJ, i forbindelse med oppstart FMR, legger følgende føringer:

- FSJ skulle anbefale en kostnadseffektiv og bærekraftig forsvarsstruktur.
- FSJ skulle anbefale en overordnet tilrådning om implementering av nye personellordninger, herunder konsekvenser for Forsvarets utdanningssystem og -struktur

FMIN fremhevet også at en av de mest kritiske suksessfaktorer for fremtidens forsvar vil være evnen til å rekruttere, utvikle og beholde rett personell med relevant kompetanse.

FMR bryter med ovennevnte føringene:

- Den anbefalte flyttingen av Kjevik til Værnes, vil gi kostnader i milliardklassen, uten mulighet for å realisere en positiv nå-verdi.
- FSJ vil først senere iverksette en egen studie som skal tilrå hvordan en forenkling og samling av utdanningsvirksomhet bør gjennomføres. Studien gjennomføres når erfaringer er høstet med en ny militær ordning og sluttføres innen 2020. Anbefales Kjevik flyttet nå, vil dette bryte med den varslede studien.

Til tross for at FMR fastslår at en studie om utdanningsvirksomhet vil komme senere, har Forsvaret allerede begynt å gjøre store endringer i utdanningsvirksomheten:

- Elever som søker teknisk utdanning i Luftforsvaret vil ikke lenger få befalsskoleutdanning.
- Elever med yrkesfaglig bakgrunn vil, med virkning fra august 2016, ikke lenger få almenfagutdanning.

Det er ikke utredet om disse endringene vil gi negative konsekvenser for rekruttering.

Forsvaret iverksetter tiltak uten at dette er utredet, Det medfører høy risiko for negative konsekvenser med hensyn til tap av kompetanse og Luftforsvarets evne til å regenerere denne.

Historisk om FMR-utredningen

For å forstå FMR-utredningen må man se på hele Luftforsvarets behov for å drive mer kostnadseffektivt, og ikke bare se isolert på Kjevik.

I 2013 utredet Luftforsvaret flytting av enkelte fagutdanninger til Værnes. Dette ble gjort av flere grunner: (1) Et ønske om reduksjoner i investeringskostnadene ved den nye kampflybasen på Ørland. (2) Men også med bakgrunn i at Ørland vil ha et betydelig støynivå, som overskrider de grenser som er akseptable for å drive skoleaktivitet. Luftforsvarets 2013 utredning konkluderte med at det ble ansett som utfordrende å etablere skoledrift på Værnes pga manglende infrastruktur.

GIL gav i april 2015 tilsvaret til strategisk stab i FMR vedrørende konsekvenser av 30% nedtrekk innen stab og støtte for Luftforsvaret (McKinsey). I tilsvaret blir det fokusert på en re-lokalisering av skolene i Luftforsvaret. Skolene og stab/støtte er to forskjellige effektivitetstiltak nevnt i McKinsey rapporten. Lederen for FMR, Kampenes, gav FMR en føring om et nedtrekk på 20% i kostnadsbildet innen utdanning i Forsvaret.

Sondov-utredningen

Ifm med FMR utredningen ble Sondov-utvalget opprettet for å utrede Kjevik. Denne utredningen ble foretatt av FD, FST, LST, FB og eksterne rådgivere. Føringer gitt av GIL, medførte at Kjevik ikke ble utredet, men ble brukt som et null-alternativ i utredningen. Til tross for at Kjevik ikke ble utredet har Sondov-utvalget oppsummert følgende om Kjevik:

«Dersom det vektlegges lave investeringskostnader, en spisset base mot utdanning og lav risiko for kompetansetap, er Kjevik det klart beste alternativet».

Det er FMR utredning som vi henviser til i vårt brev til FMIN, datert 2016-02-05. Og som viser erkjennelsen i etaten om at utredningen er gjennomført på meget kort tid og med manglende kvalitetssikring. Følgende setninger er hentet fra saksbehandlingen i FD og LST:

1. *"Merk at disse vurderingene er gjort på kort tid og med betydelig usikkerhet. Luftforsvaret anbefaler at det gjøres mer detaljerte nåverdiregninger før beslutning tas."*¹
2. *"NB! Ikke involver Kjevik." og "Gitt tidsfristen og begrensningen i å involvere Kjevik er det veldig overfladiske vurderinger som er gjort, og kvalitetssikring mangler således."*²

Det "lappes" nå på det opprinnelige arbeidet (sitat 1) med nye prosesser (sitat 2) som fremdeles mangler kvalitetssikring. Sitatene i punkt 2 er fra prosessen, januar 2016, med å kvalitetssikre arealbehovet til Kjevik. Man bør forvente at Kjevik er den best egnede til å forklare sitt eget behov for areal. Vi frykter at politisk ledelse i FD vil bli forelagt et utkast til LTP som ikke er kvalitetssikret og inneholder feilvurderinger.

Det store ankepunktet er de store investeringene som må gjøres innen EBA. Kjevik leier i dag ca 40.000m² fra Forsvarsbygg, forlegningbygg ikke inkludert, for å gjennomføre sine pålagte oppgaver. Dette arealet er nødvendig for å kunne løse pålagte oppdrag. En reduksjon av arealet vil medføre nedgang i utdanningskapasiteten ved skolesenteret. En forutsetning for å flytte skolesenteret er en flytting en-til-en. Noe som gir et investeringsbehov, for flyttingen av Kjevik alene, på rundt 2 milliarder. I tillegg vil det påløpe store investeringskostnader for hver av de andre skolene som FMR foreslår flyttet til Værnes.

For å kvalitetssikre vår faktainformasjon så har vi vært på befaring på Værnes (noe FMR prosessen ikke har gjort). Ved befaringen fikk vi bekreftet at det ikke er tilgjengelig bygningsmasse til skoledrift, samt at bygningsmassen har etterslep på vedlikehold. Dette er forøvrig i samsvar med et internt Luftforsvardsdokument fra 2013, hvor man allerede da uttrykker at det ikke er ledig bygningsmasse til skoledrift ved Værnes.

Utviklingsmuligheter ved Kjevik

Forholdene ligger godt til rette for å legge flere skoler til Kjevik. Det er en god balanse i EBA kapasitetene og Forsvaret eier et areal på 695 mål. Skolene som er foreslått flyttet til Værnes kan uten store investeringer legges til Kjevik:

- Rekruttskolen flyttes uten investeringer i EBA.
- Luftforsvarets flygeskolen uten investeringer i EBA.
- Øvrige skoler må det gjøres begrensede investeringer i EBA.

Nybygg verdien på ca 40.000m² ferdigstilt (råbygg+inventar+infrastruktur+++) skolesenter på Værnes vil ligge rundt 2 milliarder iht Forsvarsbyggs kvadratmeterpris. Ytterligere kostnader vil påløpe selve flytteprosessen. Kostnader relatert til personell, flytting/etablering og pendling, vil komme i tillegg. Hvis man viderefører forslaget om å flytte Kjevik en-til-en vil det medføre utgifter i milliard klassen uten å gi operativ merverdi.

Kompetanse

Luftforsvaret har en krevende alderssammensetning for personell i teknisk bransje, fordi 60% av teknisk kompetanse vil gå av med pensjon innen 2026.

Luftforsvaret løper altså en betydelig risiko innen utdanningskapasitet hvis man ikke klarer å etablere nok utdanningskompetanse på Værnes (personellet fra Kjevik flytter med). Denne problemstillingen har vi ikke sett drøftet, utover at man i interne Luftforsvars-dokumenter, hevder at manglende nasjonal utdanningskompetanse kan erstattes med bestillerkompetanse (kurs i utlandet). Norge er en liten nasjon og må ofte ta til takke med restplasser. At dette ikke er enkelt er bekreftet igjennom Luftforsvarets langvarige søken etter et sted å utdanne personell til C-130J. Kjevik ble i dette tilfellet valgt bort. Kostnader ved å kjøpe kurs i utlandet er ofte 10 ganger høyere enn en kursplass på Kjevik. Kjevik leverer utdanning på Luftforsvarets øvrige systemer. Blant annet på kystvakt/fregatthelikopteret NH90 og fra 2017 kurs på redningshelikopteret AW101.

UTDANNING FOR C-130J

I forbindelse med anskaffelsen av flytypen, ble det besluttet å kjøpe all typeutdanning på C-130J eksternt. I 2013 har Luftforsvaret kjøpt to flytekniske typekurs til en samlet kurspris på 2,23 millioner kroner. Reise- og oppholdsutgifter kommer i tillegg, og har for inneværende år beløpt seg til ca. 1,76 millioner kroner. Typeutdanning på C-130J av til sammen åtte teknikere har kostet samlet ca. 4 millioner kroner i 2013. Vi har her ikke beregnet timeforbruk i forbindelse med anskaffelse, tilpasning og administrasjon av innkjøpte kurs.

Kurstype	Leverandør	Kategori	Pris i USD	Dollarkurs	Pris i NOK
C-130J typekurs	Lockheed Martin	B1	252 100	5,6711	1 429 684
C-130J typekurs	Lockheed Martin	B2	232 076	5,8139	1 349 267
					2 778 951

B1-typekurs	Reiseregning	Kost	Komp. reise utland	SUM
Deltaker 1	148 252	19 800	20 020	188 072
Deltaker 2	147 984	19 800	20 020	187 804
Deltaker 3	103 945	19 800	20 020	143 765
Deltaker 4	101 593	19 800	20 020	141 413
Deltaker 5	100 715	19 800	20 020	140 535
				801 589

B2-typekurs	Reiseregning	Kost	Komp. reise utland	SUM
Deltaker 1	125 238	15 750	16 380	157 368
Deltaker 2	102 334	15 750	16 380	134 464
Deltaker 3	121 086	0	0	121 086
				412 918

	Kurs	Kurspris	Adm. kostnad	Total	Pr. elev
Totalkostnad	B1	1 429 684	801 589	2 231 273	446 255
Totalkostnad	B2	1 349 267	412 918	1 762 185	586 808

C-130J typekurs	3 993 458
------------------------	------------------

Kostnadsbilde ved eksternt kjøp av typeutdanning C-130J

"Luftforsvarets utdanningsinspektorat 2013 - Utredning: LUFTFORSVARETS TEKNISKE UTDANNING I DAG OG FOR FREMTIDEN"

Gitt den "systemtanken" at Luftforsvaret skal kraft-samles i en region (noe som ikke medfører riktighet da Luftforsvaret bl.a. viderefører Evenes, Rygge, Sola, Bardufoss, Andøya, Banak, Reitan), så kan vi forstå ideen med å etablere et tjenestemønster som innebærer at den ansatte ikke trenger å flytte ut av midt-Norge for livslang karriere. Men det faktum at en skole ikke vil være lønnsledene, vil uansett virke negativt mht rekruttering til tjeneste til skolen. Dette fordi en jobb i operativt miljø vil gi betydelig høyere real lønn, og dermed vil få ønske seg til skolesenteret. Pr 2016 jobber forøvrig Forsvarets ledelse med å fjerne tillegg til ansatte på skolene. Å gi lavere lønn til ansatte på skolene er kontra-produktivt med hensyn til å beholde nødvendige kompetanse til understøtte Forsvarets operative kapasiteter.

En flytting av Kjevik kan medføre tap av kritisk utdanningskompetanse i en tid hvor Forsvaret prioriterer operative kapasiteter. Operative kapasiteter bygger bl.a. på teknisk-kompetanse. Kjevik er leverandør av teknisk-kompetanse.

I det store bildet er det ikke viktig hvor utdanningsinstitusjonen ligger. Instruktører fra Kjevik leverer kurs ute på de operative avdelingene når det kreves tilgang til operativt materiell. Dvs at kurs leveres både ute på fregatten, kystvakta, skvadronen og der hvor det skulle være behov. Kurs kan også leveres ved bruk av teknologiske løsninger utviklet ved Kjevik.

Hvorfor blir ikke Kjevik videreført?

Så hvorfor er det ikke vurdert å videreføre Kjevik når det kan dokumenteres at det vil være det rimeligste alternativet og best for teknisk kompetanse i Luftforsvaret? Det er to tydelige grunner til det:

Basestrukturen ekskluderer Kjevik

Basestrukturen er, så langt vi har identifisert, et rent Forsvarsbygg innspill til FMR. Forsvarets aktivitet skal **konsentreres** langs landets hovedfartsårer (Kirkenes-Rygge og Rygge-Bergen) for å gi **fleksibilitet** og **kostnadseffektive løsninger**. Problemet med resonnementet er, hvis det følges slavisk, at det definerer veier (E18 og E39), jernbane, flyplasser og store havneanlegg mellom Oslo, via Kristiansand, til Stavanger som uegnet til militære operasjoner. Dette står i skarp kontrast til realitetene: "...ved en kort varslingsstid så er det mulig at Norge må motta alliert støtte via sør-Norge...". **Hvis Basestrukturen skal ivareta stordriftsfordeler og logistiske, IKT-messige og operative synergier MÅ man inkludere landets hovedfartsårer mellom Oslo og Stavanger. Og da er ikke basestrukturen en driver for å flytte Kjevik.**

GIL ekskluderer Kjevik

GIL setter som må-krav at all Luftforsvarsaktivitet skal konsentreres til operative baser. Dette oppfatter vi bunner i følgende logikk: Det er billigere å fjerne hele baser, enn å bruke osthøvelen over det hele. GIL må være på de operative basene og derfor må ikke-operative baser legges ned. Problemet med resonnementet er at hvis flyttingen blir kostbar så er det vanskelig å ta ut gevinsten. **EBA-elementet i en en-til-en flyttingen av Kjevik vil koste to milliarder. Luftforsvaret har i FMR underlaget identifisert en årlig innsparing ved flytting på 3,3 millioner kroner. Det er usannsynlig at flyttingen av Kjevik vil lønne seg i et langsiktig perspektiv. Og da kan ikke GILs føringer være en driver for å flytte Kjevik.**

Konklusjon

Vi har i vårt faktaark, kjevikfakta.pdf, fastslått at FMR kommuniserer feil med hensyn til:

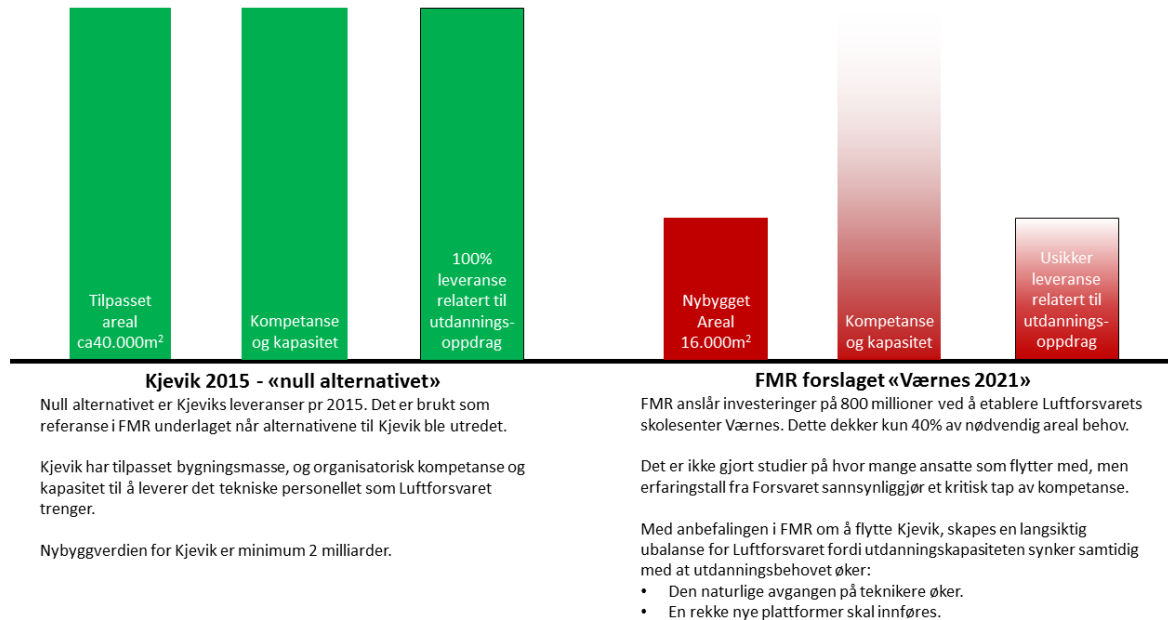
- Kompetansen på Kjevik: Denne er ikke er utdatert ifm overgang til F-35, snarere er vi ledende i NATO på moderne opplæringskonsepter.
- Bygningsmassen: Denne er ikke utdatert og har ikke et stort etterslep på vedlikehold. Bygningsmassen på Kjevik er tilpasset Luftforsvarets utdanningsbehov.
- Arealet: Kjevik ligger på 695 mål har gode muligheter til videre utvikling av ny aktivitet. Naboforhold med Avinor er avklart.

Vi har i dette dokumentet drøftet følgende momenter fra FMR:

- Basestrukturen ekskluderer Kjevik, men til den pris at man definerer at infrastrukturen sør for en linje Rygge-Bergen ikke er egnet til militære operasjoner. **Ved å legge nord-sør akse fra Kirkenes, igjennom Oslo og Kristiansand, til Stavanger vil basestrukturen ivareta en større del av landet.**
- GIL setter som må-krav at all Luftforsvarsaktivitet skal konsentreres til operative baser. Ved flytting av Kjevik får man en betydelig merkostnad som det er usannsynlig at man kan spare inn uten ekstra bevilgninger eller omfordeling fra operativ kapasitet. **Beholdes Kjevik sparer Forsvaret minst 2 milliarder.**

FMR underlaget er ikke kvalitetssikret. Dette har resultert i anbefalinger i FMR som er dårlig kvalitetssikret.

Vi mener videre at den sum FMR underlaget opererer med, ca 800 millioner, til å flytte Kjevik ikke er tilstrekkelig. Når man under-finansierer bygningsmassen vil ikke Luftforsvarets Skolesenter Værnes få tilstrekkelig kapasitet til å løse utdanningsoppdraget. Vi mener også at mulig tap av undervisningskompetanse kan påvirke kapasiteten negativt til å løse utdanningsoppdraget.

Kjevikfakta er bekymret for at mangel på kvalitetssikring i FMR-underlaget skal arves, via FMR, opp til langtidsplanen og at man derfor anbefaler en flytting av Kjevik som kan medføre ekstra milliardkostnader og tap av virksomhetkritisk utdanningskompetanse. Ser man bort fra GILs krav om at Luftforsvaret skal konsentreres til operative baser og basestrukturens begrensede definisjon av landets hovedfartsårer så er det enkelt å velge og videreføre Kjevik. Kjeviks betydning for Luftforsvarets oppsummeres best med FD/Sondov utvalgets egne ord:

Dersom det vektlegges lave investeringskostnader, en spisset base mot utdanning og lav risiko for kompetansetap, er Kjevik det klart beste alternativet.⁴

Vi henviser til endel korte sitater fra FMR underlaget eller andre relevante dokumenter. Mye av dette underlaget er beskyttet - noe vi forøvrig bestrider for majoriteten av dokumentene. Forsvarssjefen har avvist vår forespørsel om å fjerne beskyttelsen. Vi mener at de sitater vi har tatt ut ikke er omfattet av de lover som regulerer denne type beskyttelse.

1. (B) 2015-06-03: Fremtidig utdanning i Luftforsvaret - FMR
2. (B) 2016-01-18: fra epost veksling FD - LST
3. 2016-01-18: Brigader Kampenes, leder FMR arbeidet, foredrag på Fagligpolitisk samråd
4. (UO) 2015-04-30 FMR2015 Forsvarets aktivitet Kjevik (Sondov utvalget)